

Metodologie výzkumu primární školy

Nejběžnější metody



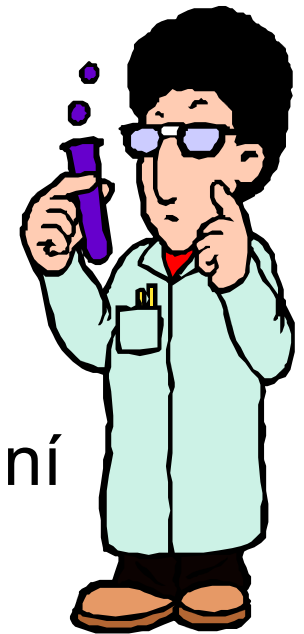
Metodologie obecně

- Souhrn vědeckých postupů používaných ve vědní disciplíně.
- O metodologii a průběhu pedagogického výzkumu viz kurzy kvantitativní a kvalitativní metodologie



Typy výzkumu v primární škole

- Deskriptivní (popisné)
 - Jaké jsou proporce jednotlivých vyučovacích činností učitelů vlastivědy?
 - Jak vypadá typický den žáka?
- Relační (vztahové)
 - Jaký je vztah mezi pohlavím žáků a jejich prospěchem v matematice?
- Kauzální (příčinné)
 - Jaký je vliv změny režimu přestávek na základní škole na průceschopnost žáků?



Funkce výzkumu v primární škole

- Evaluace
 - Hodnocení kvality výuky
 - Posuzování učebnic
 - Porovnávání vědomostí žáků
 - Ověřování nových metod
- Deskripce
 - Jak vypadá, probíhá určitý jev



Nejpoužívanější metody výzkumu v primární škole

- Pozorování
- Rozhovor
- Dotazník
- Test
- Studium pedagogických dokumentů
- Experiment



Kdo zkoumá?

- Externí výzkumník – Česká školní inspekce, soukromí hodnotitelé, firmy, jejichž produkt si škola koupí
- Interní pracovník – ředitel školy, jeho zástupce, učitelé, (žáci)



Příklady z výzkumů



Experiment

- Pokusné ověřování domácího vzdělávání na 1. stupni ZŠ
 - Probíhalo od školního roku 1998/1999
 - Z počátku 2 školy, postupně 4 školy
 - Ověřoval se např. systém financování; frekvence konzultací žáků, rodičů a školy; efektivita
 - Výsledek – domácí vzdělávání je zakotveno jako jedna z možností vzdělávání ve školském zákoně



Studium pedagogických dokumentů

- Rozbory učebnic
 - VRÁNOVÁ, Olga. Rozmanitost úloh v pracovních sešitech přírodovědy. *E-Pedagogium*. č. 4., s. 116-125, 2006. ISSN 1213-7758.



Testy

- Testování vědomostí – přijímací testy na školy se specializací
- Testování školní zralosti
- Srovnávací testy na národní i mezinárodní úrovni (Kalibro)
- Různé typy soutěžních testů (Matematický klokan v mutaci „Klokánek“ a „Cvrček“)



Dotazníky

- Nejčastěji pro učitele a vedoucí pracovníky
- Zjišťuje se celá řada rozmanitých informací (názory učitelů na různé problémy, vztah učitelů k různým tématům, používané učební pomůcky spolupráce s rodiči,...)
- Např. Dotazník učitelova pojetí výuky
(převzato z Gavora, *Výzkumné metody v pedagogice*, 1996)



Rozhovor

- Nejčastěji jako součást rozsáhlejšího výzkumného dizajnu
- Respondenty bývají učitelé, vedoucí pracovníci, ale i žáci, rodiče a neučitelští pracovníci školy
- Detailnější poznání zkoumaného tématu

(převzato z Gavora, *Výzkumné metody v pedagogice*, 1996)



Pozorování

- Nejčastěji využívaná metoda sběru dat na primární škole
- Hospitace (ředitel) – hospitační protokoly

Čapek, R. *Pedagogická praxe pro studenty*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.

Rys, S. *Hospitace v pedagogické praxi*. Praha: SPN, 1988.

- Inspekce (ČŠI)
- Externí evaluátoři (certifikátor kvality)



Techniky pozorování



Základní principy zápisu pozorování

- Zapisovat jen fakta
- Zapisovat jen fakta tak, jak byla pozorována
- Zapisovat i detaily
- Zapisovat jen to, co bylo vidět a slyšet
- Využívat slovesa
- Pozorovat a zapisovat bez interpretací
- Využívat slova, která popisují, ale nehodnotí



Doslovný zápis

- Doslovný zápis toho, co učitel dělá (např. ptá se, dává zpětnou vazbu, zadává úkol) podle předchozího výběru a zaměření pozorování

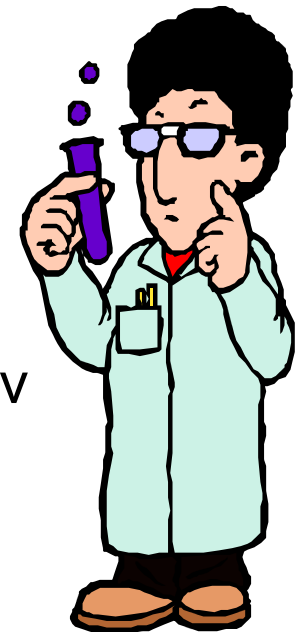
Zaměřeno na:

- Zadávání instrukcí
- Kladení otázek
- Dávání zpětné vazby
- Využití tabule,...
- Odpovídání na otázky
- Obecné klima třídy



Zápis verbálního chování

- Zápis různých forem chování s cílem zjistit četnost nebo procentuální zastoupení
- Př.:
 - ptá se ////*
 - napomíná //*
- Komunikace dětí s učitelem
- Kladení otázek
- Interakce s dětmi vedené učitelem
- Interakce s dětmi iniciované dětmi
- Práce s kázní ve třídě
- Typologie otázek
- Typy interakcí s dětmi
- Gender interakce
- Využití specifických slov

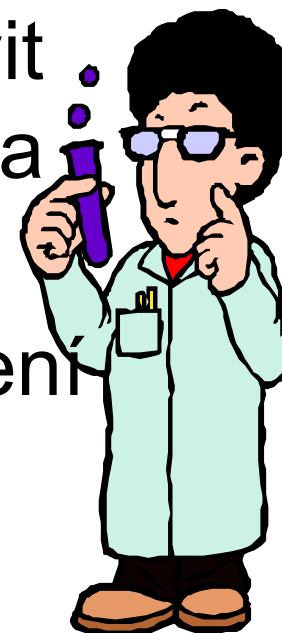


Pozorování interakcí

- Zápis četností a druhu neverbálních interakcí mezi učitelem a žáky v daném časovém intervalu nebo aktivitě

Zaměřeno na:

- Individualizaci
- Úroveň zapojení dětí
- Zastoupení aktivit vedených dětmi a učitelem
- Kooperativní učení



Práce s časem

- Zachycuje rytmus a čas plánovaných aktivit podle jejich načasování vzhledem k plánu učitele



Celostní pozorování

- Zaznamenání způsobu chování a aktivit po celou dobu pozorování, včetně obsahu
- Klima třídy
- Management třídy
- Přejechod mezi aktivitami
- Úroveň naplnění kurikula



Typy pro pozorovatele

- Pozorovaný by měl mít z pozorování nějaký prospěch (zpětná vazba s formativním komentářem)
- Ať je váš cíl jakýkoli, nabídněte pozorovanému, že se zaměříte i na to, co ho trápí, s čím by potřeboval poradit
- Je dobré přinést učiteli i žákům drobnost jako „všimné“



Literatura a e-zdroje

- E-pedagogium

http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/e-ped_4-2006.pdf

- Kalibro

<http://www.kalibro.cz/>

- Matematický klokan

<http://www.matematickyklokan.net/>

- ČŠI – Hodnocení kvality základního vzdělávání

http://www.csicr.cz/upload/hodnoceni_kvality_zakladniho_vzdelavani.pdf

- Step by Step

<http://www.sbscr.cz/>

